

DEMOKRACIJA

Prej bo človek dospel na Luno, kot do svojega bližnjega.

Leto XVII. - Štev. 1

Trst - Gorica, 1. januarja 1963

Izhaja 1. in 15. v mesecu

MACMILLAN V DOMOVINI

Kdo je odgovoren za atomsko silo

Po razgovorih s Kennedyjem se je angleški prvi minister vrnil v domovino, kjer mora sedaj zagovarjati sporazum, ki ga je dosegel z ameriškim predsednikom. V prvi vrsti gre za vprašanje atomske sile, ki je že več časa na dnevnem redu zahodnih zaveznikov.

Vsem je znano vprašanje okrog izstrelkov »Skybolta«, vendar pa si moramo ogledati ta problem iz dveh stališč, saj bi bilo politično nedoumno, če bi se ustavili zgolj pri tehničnem vprašanju izdelovanja omenjenih izstrelkov.

V ožjem smislu je vprašanje sledeče: ali je pametno graditi ali ne izstrelke tipa »Skybolta«? Američani so mnenja, da se nikakor ne izplača izdajati velike vsote denarja za »Skybolta«, medtem ko so Angleži vztrajali na stališču, da je treba izstrelke dograditi. Pri tem pa ni šlo zgolj za finančno, pač pa tudi za tehnično in strateško vprašanje. Američani so med svoje argumente prštevali tudi naslednjega: poskusi so kar petkrat dokazali, da izstrelki tipa »Skybolta« niso zanesljivi. Toda čim so državni prišli do sporazuma v Nassau je prišla novica, da se je omenjeni izstrelki odlično obnesel pri šestem poskusu. Angleži so s svoje strani potrosili veliko denarja za izdelavo bombnikov z nadzvočno hitrostjo, ki bi ponesli »Skybolta«. Vendar pa se moramo zavdati, da so bombniki v današnjem času že zastareli, saj so v rabi protiletalski izstrelki, ki jih imajo tako Američani kot Sovjeti, s katerimi je moč zbiti na tla vsako letalo. Res pa je tudi, da bi bombnik oborožen z atomskim izstrelkom imel daljše življenje, čeprav bi se korist letala zdajšala komaj za eno ali dve leti. Iz vsega tega je razvidno, da so Angleži slabo investirali svoj denar in da bi sedaj želeli, da bi Američani še slabše uverednotili svojega. Istočasno, ko so zahtevali lastno atomsko silo, so želeli, da bi jim tovrstno moderno silo finansirali Američani. Tako bi bilo vprašanje izstrelkov »Skybolta« v ožjem smislu.

Toda pogledimo si tudi drugo plat vprašanja. Nassauski sporazum pravi, da Amerika ne bo izdelala izstrelkov »Skybolta«, pač pa bo dala Angležem na razpolago izstrelke tipa »Polaris«. Kljub temu pa še ni rešeno celotno vprašanje. Osrednjo točko problema bi lahko v nekaj besedah prikazali takole: kdo bo držal prst na puškinem petelinu, ali komu bo pripadala kontrola nad atomskim orožjem. Za to imamo tri možne rešitve in sicer: 1) kontrola ene same članice atlantskega zaveznštva (Amerike); 2) kontrola več članic zapadnega zaveznštva (Velike Britanije, Francije in Amerike); 3) kontrola obrambne organizacije NATO.

Prva rešitev

Do še pred nedavnim so bili Američani mnenja, da predstavlja prva rešitev optimum. Zamisel so zagovarjali približno takole: mi bomo skrbeli za atomsko, Evropejci pa za tradicionalno oborožitev. Toda evropske države niso postavile na nogo zadostnega tradicionalnega vojaštva to pa iz enostavnega razloga, ker bi Sovjeti in njihove zaveznice za vsako novo zapadno-evropsko divizijo organizirale najmanj dve svoji. Po drugi strani pa so evropski državni pripravljeni, da je Evropa moč braniti samo z atomskim orožjem.

Kontrolni triumvirat

Tako kot Velika Britanija si tudi Francija želi avtonomno atomsko silo, ki bi jo lahko uporabljala neodvisno od ameriške volje. Američani so takemu predlogu odgovorili: mi imamo sedemdeset odstotkov nuklearne moči Zahoda. Če bi se sprožila atomska vojna, bi morali zato nujno poseči v spopad. Če pa obstojajo v krogu zaveznštva neodvisne atomske sile - pa naj bo ta francoska ali britanska -, tedaj se lahko zgodi, da bi francoska ali britanska vlada sprožila atomski spopad brez posvetovanja z nami. Sovjetska zveza bi odgovorila z atomskim orožjem in spopad bi bil tu. Amerika pa nikakor ne more nikomur dovoljevati pravice atomskega napada, ki bi ga potem morala sama bojevati.

Hipoteza pa je nerealna, kajti nikakor se nam ne zdi možno, da bi Velika Britanija ali Francija napravile tega odločilne-

nega koraka. K temu pa je treba še dodati dejstvo, da je NATO obrambna organizacija.

V zadnjem času, ko Američanom ni bilo moč prepričati ostalih zaveznikov o upravičenosti prve rešitve temeljnega vprašanja, se opirajo na tretjo točko. Predsednik Kennedy je v Nassau dejal nekako tole: mi vam damo na razpolago izstrelke »Polaris«, ki jih boste vi oborožili z atomsko konico in jih dali na razpolago atlantskemu zaveznštvu. Kontrola bo pripadala direktoriju, v katerem bomo poleg vas sodelovali tudi mi in bomo imeli pravico veta. To se pravi, da boste izstrelke lahko uporabljali samo v okviru zaveznštva z našim privoljenjem. Lahko pa jih boste uporabljali tudi brez našega privoljenja v trenutku, ko se vam bo zdelo, da je ogrožena suverenost vaše države. Toda uporabljati jih boste izven zaveznštva na svojo lastno odgovornost.

Atlantska kontrola

Macmillan je sprejel predlog, vendar pa bo treba videti, če se bo z njim strinjal tudi De Gaulle, kar je le malo verjetno. Francozi so bili namreč vedno nasprotni ameriški atomski politiki. Sumijo namreč, da se bodo poslužili atomske sile samo v slučaju, če bi bile Združene države ogrožene. Če pa bi bila ogrožena Evropa, tedaj naj bi Američani skušali zadržati spopad v okviru konvencionalne vojne. Tako tudi razlagajo ameriško željo, po kateri naj bi se Evropa okrepila s tradicionalnim orožjem. Vsekakor je tako francosko gledanje neupravičeno, kajti nikakor si ne moremo misliti, da bi se Združene države odpovedale vsem svojim obveznostim do evropskih zaveznikov zgolj iz želje, da ne pride do atomskega spopada, pa čeprav bi Zahodna Evropa bila pogazena od sovjetskih tankov.

Toda poslušimo se hipoteze, da Sovjeti napadejo Zahodno Evropo. Lahko bi napovedali atomski spopad, kar pomeni uničenje človeštva. V drugem slučaju pa bi napadli Zahod, s tradicionalnim orožjem in spopad ne bi zavzel svetovnega merila. Kaj bi tedaj storili Američani, kaj bi storile evropske države, ki bi nujno bile šibkeje. De Gaulle je mnenja, da se

ZDA ne bi poslužile atomskega orožja in in da je treba zato potencilati v krogu evropskih držav.

Američani niso izpovedali jasno, kaj bi storili v takem položaju, vendar pa zatrjujejo, da se ne bi odpovedali svojim obveznostim. Sedaj, ko bo imela Velika Britanija atomske izstrelke, ki bodo pod neno in atlantsko kontrolo pa odpade vsak De Gaullov sum da bi Američani prepustili svoje evropske zaveznike lastni usodi.

STOPNJE V NOVO LETO

(Foto Rafko Dolhar)

Božične in novoletne poslanice

Kot vsako leto so tudi letos številni državni poglavarji, politiki in najvidnejši predstavniki katoliške cerkve naslovili poslanice na prebivalstvo z namenom, da bi v nekaj besedah podali zaključke svojega delovanja, upe za bodočnost in istočasno izrekli voščila za praznike. Iz vseh poslanic je moč občutiti željo po resnični spravi, upanje, da bo končno na svetu le zavladal mir, ki si ga tako želi človeštvo in katerega smo potrebni, da se bomo lahko posvetili delovanju za uresničenje socialnih, tehničnih in moralnih ciljev.

V pregledu božičnih in novoletnih poslanic, ki so jih naslovili na človeštvo različni državni, se bomo ustavili pri onih točkah, ki so najbolj značilne in ki prikazujejo mnenje štirih plasti tega ali onega naroda.

Najprej vam bomo v strnjenih besedah podali izjavo ameriškega predsednika.

KENNEDY

Ameriški predsednik je svoj govor razdelil na dva dela. Najprej se je dal časa pomuditi pri orisanju notranjih ameriških problemov. V prihodnjem letu bodo v Združenih državah nižali davke, kljub temu, da je proračun za leto 1963 najvišji, kar jih je bilo v povojnih letih. Kennedy se je nadalje ustavil pri vprašanju stavkovnega gibanja pristaniških delavcev, ki so že pred dvema tednoma zapustili delo. Opazovalci pričakujejo, da bo Kennedy s trdno roko uredil spor med delavci in delodajalci.

V drugem delu svoje poslanice se je ameriški predsednik ustavil pri zunanje političnih vprašanjih. Omenil je kubansko krizo, ki jo je bilo moč rešiti, ker sta obe strani pokazali dobro voljo. Na tak način bo mogoče rešiti tudi druga pereča vprašanja.

JANEZ XXIII

V svoji božični poslanici je papež izrazil svoje zadovoljstvo, »da je po dveh mesecih velikih nevarnosti za svetovni mir prevladala dobra volja državljanov in da je letošnji božič potekel v miru po vsem svetu. V preteklih letih, medtem ko so v središču krščanstva praznovali veliki praznik s slovesno liturgijo v ozračju miru in svobode, so se tu in tam po svetu ljudje borili z orožjem v rokah. Letošnji je prvi božič miru na svetu.

Z željo in vročim upanjem, da bo tako stanje vladalo po svetu še nadalje je Janez XXIII zaključil svoj govor po vatiškanskem radiu.

ADENAUER

V svoji božični poslanici se nemški kancler ni dotaknil zunanje političnih vprašanj. Poudaril pa je, da se Nemci preveč zanimajo za materialne dobrine in je zanikal, da je s škandalom okoli revij »Der Spiegel« zašla bonška republika v krizo.

Vsekakor pa lahko rečemo, da je bil njegov govor pesimističen, saj je to njegova zadnja poslanica preden se umakne s politične pozornice. Še posebej pa je kritiziral javno mnenje pri škandalu omenjene revije rekoč »kritika je potrebna vendar pa kritika, ki nastaja le iz želje po kritiki povzame največkrat značaj nihilizma.«

BRANDT

V svoji tradicionalni božični poslanici je nemški socialdemokratski vodja Willy Brandt, ki je tudi berlinski župan dejal, da je treba razumeti neuspeh pri pogajanjih s pankowskimi oblastmi. Kljub temu pa je izrazil upanje, da bodo komunistične oblasti popustile in da bodo dovolile vsaj za prihodnji božič množične propust-

nice za obisk vzhodnega sektorja. Po njegovem mnenju se položaj v bivši nemški prestolnici ni poslabšal.

Ko je govoril o vzhodno nemških policajih je dejal: »Dobro vemo, da ne morete ravnodušno korakati ob sramotnem zidu, ki so ga zgradili komunistični funkcionarji in katerega morate varovati. Zavedamo se, kakšno je vaše duševno stanje, ko morate streljati proti vašim sodržavljanom, ki so si izbrali svobodo. Vemo, da se velika večina upira ubijati lastne brate. Toda zaupati morate, da upanje za boljše bodočnost še ni izumrlo.«

NASSER

Egiptovski poglavar je v pismu, ki ga je poslal papežu Janezu XXIII predvsem izrazil željo po pomiritvi. Naglasil pa je tudi pomembno vlogo, ki jo igrajo pri pomiritvi nevezane države.

BEN BELLA

Začasni alžirski ministrski predsednik Ben Bella je v svojem govoru pozdravil svoje sodržavljanke. Predvsem pa je naprosil Alžirce evropskega izvora, naj pozabijo na preteklost in naj se trudijo za izgraditev nove domovine, v kateri bodo vsi enaki.

KRALJICA ELIZABETA

Kraljica je v svojem govoru naglasila, da se kljub spremembam v modernem svetu, težavam in napetostim, ne bo nikakor zmanjšala tesna vez, ki povezuje prijateljske države britanske skupnosti. S to tesno vezjo se na naše bratstvo čutijo povežane tudi one države, ki so vstopile v Commonwealth pred kratkim. Ideal britanske skupnosti predstavlja najmočnejšo vez v svetu, ki se drobi. Zaradi tega moramo napeti vse svoje sile, da bo ideal postal še trdnější in pravičnejši in da bodo vanj zaupali vsi ljudje.

V SOBOTO

DNE 2. FERUARJA 1963

OB 21. URI V

HOTELU EXCELSIOR

PALACE

XII. TRADICIONALNI
DOBRODELNI PLES

VSTOP SAMO Z VABILOM.

VSTOPNICE

IN REZERVIRANJE MIZ

V ULICI MACHIAVELLI 22

TELEFON 36-275

SDD v TRSTU

Kaj je z narodnimi domovi?

Letos, ko so podrlji, oziroma podirajo stavbo, v kateri je v preteklih letih nastopalo Tržaško stalno gledališče in v kateri je tržaško Koncertno združenje pridelalo vse svoje večere, je postalo pomanjkanje slovenskih kulturnih domov v Trstu še bolj pekoče. Slovensko gledališče in druge kulturne organizacije, ki so se za svoje reprezentativne prireditve doslej zaslonile na Tržaško stalno gledališče v ulici Teatro Romano, ugostavljajo, da le zelo težko in še to prav poredkoma lahko pridejo na vrsto. Večino večerov sta namreč v Avditoriju zasedli pravkar omenjeni italijanski organizaciji, ki sta bili prigrabani iz svojega prejšnjega sedeža. Pri tem je treba računati, da bo ta položaj trajal še nekaj let.

Tako postaja vedno bolj aktualno vprašanje, kaj je pravezaprav s slovenskimi narodnimi domovi, odnosno »Kulturnimi domovi«, kakor jih imenujejo listine, ki so sestavni del londonskih sporazumov. Italijanska vlada se je namreč s posebnim pismom z dne 5. oktobra 1954 obvezala, da bo po prevzemu uprave nad svojim delom Tržaškega ozemlja dala sredstva za zgraditev doma v ulici Petronio, potrdila je, da je na razpolago dom pri sv. Ivanu in obljubila je, da bo preskrbel za kulturni dom tudi primerno zgradbo v Rojanu ali drugem predmestju Trsta. Vsi ti domovi bi morali služiti »slovenskemu prebivalstvu Trsta«, torej slovenski narodni manjšini kot takšni in ne samo eni politični skupini ali stranki.

Od tedaj je minilo že osem let. Kaj je z domom pri sv. Ivanu še ni znano. Namesto doma v Rojanu je bil baže dan dom na Opčinah. Oba doma sta vsekar potrebna velikih popravil, za katere se ni slišalo, da bi jih kdo podvzel ali da bi se nanja pripravljali. Zadevni položaj je ostal na mrtvi točki. Za dom v ulici Petronio so bila, vsaj tako pravijo, čeprav z veliko zamudno, končno le izplačana obljubljena sredstva, ki se sudejo okrog pol milijarde lir. Podani so torej pogoji, da se dom dokonča in po neurednih informacijah bi moralo prihodnje jesen priti do njegove otvoritve.

Pri vsem tem pa je ostalo še popolnoma odprto in nerešeno vprašanje uprave in koriščenja vseh teh domov, ki bi morali, po svojem namenu, služiti vsemu »slovenskemu prebivalstvu Trsta«. S titovske strani, kateri so bili izročeni domovi in sredstva, je prišel sicer predlog, da bi se ustanovil skupni in medstranski upravni odbor teh domov. Nakazana pripravljivost in vsi nadaljnji razgovori so pa na nekakšen način zamrli v trenutku, ko je bilo z netitovske strani opozorjeno, da bi moral ta upravni odbor dobiti na razpologo tudi sredstva, ki so jih Slovenci doslej nabrali za slovenske narodne domove v Trstu.

Za vzdrževanje slovenskih narodnih domov v Trstu, posebno za reprezentativni dom v ulici Petronio, bodo namreč potrebni precejšnji zneski, ki jih samo nase navezane slovenske kulturne organizacije v Trstu ne bi zmoгле. Če bi se hotel eden ali drugi dom sam vzdrževati, potem bi morale biti pristojbine za njegovo uporabo tako visoke, da bi bil za večino kulturnih organizacij pravzaprav nedostopen. Slovenske nekomunistične organizacije so na omenjenih razgovorih nakazale to dejstvo in pri tem tudi opozorile, da je bilo v Sloveniji nabranih za kulturni dom v Trstu nekaj nad 100 milijonov dinarjev, medtem ko je ista nabirka dala na Tržaškem tudi upoštevajno vredno vsoto. Vsi ti zneski, ki so bili zbrani v točno določen in vsej naši manjšini skupen namen morajo biti še vedno na razpolago. S pametnim investiranjem teh vsot bi se lahko zagotovilo rento, s katero bi se nato praktično krilo glavne izdatke vzdrževanja doma.

Na tej točki so se nato razgovori ustavili in s te točke in na tej osnovi jih je

treba nadaljevati, kajti nedopustno in neopravičljivo je, da se vprašanje slovenskih narodnih domov v Trstu tako zavlačuje.

470 LET PO KRIŠTOFU KOLUMBU

Jadrnica »Nina II« je srečno pristala

Po točno štiri sto sedemdesetih letih je jadrnica »Nina II«, ponovila pot, ki jo je opravil svetovni potnik Kristof Kolumb. Ladja »Nina II«, katere so se poslužili znanstveniki, da bi natančno prejadrali isto pot, ki jo je opravil Kolumb tako slični svoji sloviti predniki v vseh podrobnostih, da bi jo marsikateri Kolumbov sodobnik lahko zamenjal za pravo.

»Nina II« je po 78 dneh potovanja srečno prispela v pristanišče na otoku San Salvador. Ladja je dolga približno 12 metrov in na njej zamaškal radijski sprejemnik in oddajnik, ali kako drugo moderno navigacijsko napravo. Med vožnjo po Atlantskem oceanu so jo hudi vinarji spravili iz začrtane poti in sicer za več stotin kilometrov. V najhujšem položaju pa se je znašla preteklega novembra, ko so na Atlantiku divjali neobičajno hudi viharji.

Jadrnica je odpotovala 10. oktobra z nekega pristanišča na Kanarskih otokih, iz katerega je pred tolikimi leti odjaval Kristof Kolumb. Po približno desetih dneh smo izgubili vsakršno sled o pogumnih mornarjih. Mnogi so bili že prepričani, da se je ladja potopila, kajti kljub iskanjem številnih letal ni bilo mogoče o jadrnici ničesar odkriti. Končno pa je prišla 30. novembra iz Amerike vest, da je neko obrežno letalo zapazilo v bližini kopne zemlje jadrnice, ki je po podatkih sličila »Nini II«. Mornarji z jadrnice so bili izčrpani od dolge vožnje in od hudih viharjev, s katerimi so se morali na potovanju boriti. Najhujšo nevarnost je predstavljalo pomanjkanje pitne vode, živeža, sveže zelenjave in drugih dobrin, ki so jih mornarji pogrešali. V Združenih državah

so se bali, da ne bi neustrašni mornarji zboleli za skorbutom, ker so bili toliko časa brez sveže hrane.

Izkazalo se je da so mornarji na potovanju pomagali z ribolovom in so na ta način nadoknadili svežo hrano.

V primeru »Nina II« ni šlo za znanstveno odkritje in za praktični dokaz, kar je bil glavni namen odprave »Kon Tika Mornarji »Nina II« so hoteli samo ponoviti junaški podvig velikega genovskega morskoga volka. Kljub temu pa je njihova vožnja dokazala, da so se v teku stoletij, ki so minule od Kolumbovega potovanja do danes, spremenili podvodni morski tokovi, ki so spravili »Nino II« iz predvidene smeri, ki jo je začrtala »Nina II«.

Božič v Ljubljani

V ljubljanskem »Delu« z dne 25. decembra je bil objavljen naslednji značilni članek, ki jasno prikazuje tamkajšnje gospodarske in tržne razmere:

V ljubljanskih prodajalnah že več dni ni mogoče dobiti jajč. Podjetja »Hrana«, »Prehrana«, »Emona«, »Rožnika«, »Grmada« in »Sadje-zelenjava« tudi v prihodnjih dneh ne bodo prodajala jajc v svojih poslovalnicah. »Ljubljanske« mlekarne pa pričakujejo te dni pošiljko 150 tisoč jajc iz Bolgarije. Priložnost, ko je v trgovinah zmanjkalo jajc, so dobro izkoristili na osrednjem ljubljanskem živilskem trgu, saj prodajajo jajca po 60 ali celo 70 dinarjev. Samo podjetje »Perutnina« iz Ptuja je - kot smo zvedeli - prodajalo jajca po 34 din. Toda razprodali so jih že v zgodnjih jutranjih urah.

Prve dni »uradne zime« pa se je podražila tudi solata od 300 na 500 din za kg., radič od 700 na 800 din in špinac od 400 na 600 din. Jabolka so prodajali po 140 din orehe po 300 din, kisto zelje pa po 100 din. Surovo maslo so prodajali po 900. suhe slive po 170 din za kg, svežo smetano po 500 din liter, orehova jedra so bila po 1000 din za kilogram.

Na Veneri je življenje možno

Proe razlage ameriških učenjakov o podatkih, ki jih je na zemljo poslal »Mariner II.«

Najbolj senzacionalni podatek, ki ga je na zemljo poslal vesoljski izstrelek »Mariner II« pravi, da je na Veneri možno življenje. Ta podatek, ki ga je vesoljska kabina opazila s svojimi elektronskimi očmi med zmikom letom nad zagonetnim planetom, so sedaj ameriški učenjaki razčlenili in proučili. Prisotnost ugodnih kondicij, v katerih je možno življenje razlagajo učenjaki neposredno z dejstvom, da so naprave v kabini zaznavale le šibke magnetične žarke. Trditve se bo prav gotovo zdela neukim v vesoljskih in fizičnih vprašanjih precej smela, kajti na prvi pogled nikakor ne moremo najti logične povezave med ugodnimi kondicijami za življenje in magnetičnimi polji.

»Mariner II« pa je tudi dokazal, da se Venera mnogo počasneje od zemlje vrti okoli svoje osi zaradi tega so seveda dnevi in noči daljši. Vzhodi in zatonji pa se mnogo počasneje stopnjujejo kot pri nas. Te prve zaključke o rezultatih proučevanja podatkov, ki jih je poslal na zemljo »Mariner II« je časniki razložil znanstvenik Paul Coleman na tiskovni konferenci. Paul Coleman poučuje na neki kalifornijski univerzi in je na splošno priznan kot resen in zanesljiv specialist za vesoljsko znanost.

Najvažnejše odkritje predstavlja podatek, da je »Mariner II« zaznaval le šibke magnetične žarke in da močnih magnetičnih polj na Veneri skoraj ni. Magnetometer, ki so ga vdelali v osrednje vesoljske kabine je namreč odpovedal. Kljub dobremu delovanju ni zaznaval najmanjše sledi o magnetičnih poljih. Vsekakor pa ostaja možnost, da magnetno polje na Veneri ne sega do višine, v kateri je letel »Mariner II«. Potemtakem bi bila teorija, ki pravi, da toplota, ki jo je zaznavoval »Mariner II« nikakor ne odgovarja resnici, ker se zemeljske magnetske naprave ne morejo vzkladiti z okolje na Veneri, pravilna in potrjena. Znano je, da je vesoljska kabina zaznavala temperaturo 250 stopinj Celzija, v kateri je prav

gotovo vsako življenje nemogoče. Ta toplota bi se po teoriji nadalje nanašala na jonosfero in ne na venerino površje.

Paul Coleman je v svojem poročilu povedal nadalje, da je zaradi pomanjkanja magnetičnih polji na Veneri planet pod stalnim bombardiranjem kozmičnih žarkov in sončnega vetra. Magnetični žarki namreč varujejo zemljo pred kozmičnimi žarki. Omenili smo tudi sončni veter. To so drobci, ki z veliko brzino letijo od sonca proti Veneri. »Mariner II« je zaznavoval, da je hitrost sončnega vetra od 300 do 500 kilometrov na sekundo. Ti sončni drobci bi po teoriji segreli venerino jonosfero do toplote 250 stopinj Celzija.

Učenjaki so zdaj mnenja, da so podatki o toploti, ki jih je poslal »Mariner II« nanašajo na venerino ozračje v visokih plasteh in ne na njeno površino. Zaradi tega bi bilo na Veneri možno življenje.

Petnajst let

(Nadaljevanje s 1. str.)

vanje in strpnost sta predpogoj za tak sporazum.»

»Zahtevamo vrnitev vsega premoženja, ki ga je fašistični režim kakorkoli odvzel slovenskim gospodarskim in kulturnim ustanovam na STO ter povračilo škode, ki je bila tem ustanovam povzročena.»

»Zahtevamo, da se sprejemejo v službo vsi slovenski in hrvatski in državni ter občinski nameštenci, ki so tržaški državljani in ki so bili od fašizma do 30. aprila 1945 iz političnih razlogov odpuščeni iz službe na ozemlju Italije.»

To so bili trije temelji, na katerih naj bi se v smislu na ustavnem sestanku tržaške SDZ sprejete resolucije uredile razmere med prebivalstvom italijanske in slovenske narodnosti. Tudi ta načela so dejansko postala temelj vsake pozitivne politike sožitja v teh krajih, pa naj takšno politiko uveljavlja ena ali druga stranka.

Slovenska demokratska zveza za Tržaško ozemlje sama je vest, no in dosledno sledila ob ustano vitvi postavljenim smotrom. Prepričana je, da jim služi ter jih celo izpopolnjuje tudi danes, ko ob svoji petnajstletnici, ob pogledu na častno opravljeno delo in preteklost in ob vstopu v novo leto kliče, da je nastopil čas, da se vrste demokratičnih Slovencev organizacijsko preuredi in razširi. SDZ veruje, da s tem svojim predlogom prav tako verno tolači želje in čustva vseh zavednih Slovencev v Italiji, kakor jih je tolačila tistega, danes oddaljenega 21. decembra leta 1947, ko je dvignila glas za vzpostavitve in zaščito osnovnih demokratičnih svoboščin, ki so nato postale sestavni in danes samoumevni del našega vsakdanjega življenja.

Ponesrečeni atentat v Tuniziji

Stokovnjak za arabska vprašanja Max David je ob priložnosti zarote proti Burghibi v krajšem članku prikazal portret tunizijskega predsednika. Avtor na zanimiv način prikazuje Burghibovo življenje in njegov politični razvoj. Na koncu pa iz vseh prikazanih dejstev popelje razlago za atentat, ki so ga pripravili zarotniki.

Pravijo, da so preprečili atentat proti Burghibi. Toda ali je res? Ko pride podobna novica iz arabskega sveta in še posebej iz arabskih dežel, v bližini Sredozemskega morja se moramo najprej vprašati ali je novica resnična. Vprašanje si moramo postaviti tudi če je novica uradna. V primeru zarote proti Burghibi je zelo verjetno, da je novica resnična in da se je oblastem posrečilo preprečiti atentat. Konec koncev je Burghiba mož proti kateremu si je moč zamisliti atentat in bi se pravzaprav morali vprašati, zakaj ni že v preteklosti prišlo do zarote. Toda tunizijski predsednik ni bil v začetku svoje politične kariere mož, na katerega bi leteli atentati. Bil je tedaj razumen človek, dobro pripravljen na politično življenje, saj je v arabskem svetu predstavljal veliko šolo zapadne demokracije in francoskega iluminizma. Bil je verjetno najboljši časnikiar, kar jih je bilo kdaj koli v arabskem svetu. To pričajo njegovi politični

članki, ki jih je objavil leta 1930 Sautat Tunisi (Tunizijski glas).

Večkrat se zgodi, da časnikiarji postanejo politiki, da lahko napravijo one stvari, ki bi jim jih časnikiarski poklic ne dovoljeval. Tega pa o Burghibi nikakor ne moremo reči, saj ni nikdar napravil večjega zla in ker tudi dandanes predstavlja simbol tunizijske neodvisnosti. Toda predhodni od časnikiarstva do političnega delovanja predstavlja za Burghibo prvi korak k vzpostavljenju neke vrste diktature.

Burghiba je zapustil »Tunizijski glas« in svoje staro politično stranko leta 1934, ko je ustanovil Neo-Destur skupno s Salahom Ben Yusseffom, ki je kasneje postal njegov smrtni sovražnik.

Od 1934 do 25. julija 1957, ko je Tunizija postala republika se je Burghiba ljalo boril za neodvisnost. Res je, da se je večkrat pri svojih predvidevanjih krepko smotil. Med drugo svetovno vojno se je namreč Burghiba opiral na osrednje sile, ko pa je spoznal, da je nacifašizmu usojen polom je zaigral na drugačno karto. Leta 1945 se je odprl na Francijo, venar se je tudi tokrat zmotil. Moral je zapustiti Tunizijo in oditi v poganstvo v Egipt. Od koder je vodil borbo za neodvisnost. Toda bil je odlični diplomat. Imel je glavno besedo pri pogajanjih leta 1950 najprej z Robertom Schumannom in nato z Mendès-Francom. Znal je pripraviti ozračje zaupanja tudi v najtežjih trenutkih. Zaradi vsega tega je bil zelo priljubljen. Vendar pa je od časa do časa tudi napravil napake, zaradi katerih bi bilo pričakovati, da bo prej ali slej nastala zarota proti njemu.

Kritičen trenutek je bil, ko je Burghiba diplomatsko izgnal tunizijskega Beya in je spremenil Tunizijo v republiko. V svojem govoru je sedanji predsednik prikazal zgodovino borbe za neodvisnost in je zaključil, da mora stari Bey zapustiti svoje mesto. Pri tem pa se ni zaganjal proti tedanjemu vladarju in ni prikazoval njegovih političnih napak. Naprosil ga je samo, naj se umakne. Stari Bey se je moral umakniti.

Tedaj je imel Burghiba v svojih rokah vso oblast, v deželi ni bilo nikogar, ki bi se mu lahko stavil po robu. Sovražnik Ben Yusseff je bil v Kairu, od koder ni mogel voditi uspešne politike. Burghiba je pripravil ustavo skoraj sam, pri določevanju raznih členov pa se je opiral na ameriško ustavo. Bil je upravičeno prepričan, da bo postal prvi tunizijski predsednik. Od tedaj dalje se je pričela doba v kateri je Burghiba postajal iz dneva v dan manj Burghiba diplomat, Burghiba parlamentarec, Burghiba prvi borec za neodvisnost in svobodo in je postajal vedno bolj tipičen afriški poglavar, vedno bolj samosvoj. Okoli sebe je zbiral le najbolj zaupne prijatelje, politične organizacije, ki so mu nasprotovale pa so padle v nemilost.

Tunizija je imela in jih še vedno ima v okrožju severno-afriške politike važna vprašanja, ki jih mora rešiti. Predvsem je tu Nasser, ki se kljub večjim napakam še vedno bori, da bi postal voditelj vsega arabskega sveta, da bi postal faraon. Obstaja v notranji politiki precej finančno vprašanje. Nikakor torej ne manjkajo vzkroki, iz katerih se lahko poridijo atentati.

Toda kljub temu je važno, da Burghiba ni umrl, kajti kljub temu, da si je v zadnjih letih nadel skoraj diktatorsko oblačilo je Burghiba potreben Zahodu na tem vročem predelu sveta.

ZIBELKA

18. decembra je g. Adrijana Slama povila prvorojenka Eriko. Srečnima zakoncem iskreno čestitamo.

Tradicionalno lučanje v Boljuncu

Kot vsako leto na praznik sv. Stefana so tudi letos v Boljuncu pripravili tradicionalno lučanje. Ob tej priložnosti običaj, da se fantje in dekleta obmetavajo s pomarančami, ki jih otroci z velikim veseljem pobirajo. Po lučanju pa je bila v dvorani prireditve s šaljivo igro, pevskimi in nastopi dveh domačih humoristov.

Tradicionalnega boljunskega veselja se niso udeležili le vaščani, pač pa so gledalci prišli iz vse tržaške občine. Pozdraviti je treba tudi dejstvo, da so sodelovala tudi dekleta, ki so bila oblačena v pristne narodne noše.

Del slovenskega tradicionalnega običaja, ki je v navadi v Boljuncu je prenašala tudi italijanska televizija.

DAROVI

Gospod Alojzij Batagelj iz Kanade je daroval za sklad »Demokracija« 1775 lir. Iskrena hvala!

Moderni čarodej Demikhov

Novice, ki smo jih zapazili v časopisu, po katerih naj bi sovjetski kirurg dr. Demikhov zamenjal srce danski deklici, so javno mnenje seznanile z zanimivim vprašanjem moderne kirurgije, ki se bavi s problemom preureditve in zamenjave nekaterih človeških organov s popolnoma novimi.

Z vprašanjem se je pričela kirurgija baviti že pred nekaj stoletji. Najprej so zamenjali kožo ponesrečenca z novo, z modernizacijo tehničnih naprav pa so se kirurgi pričeli ukvarjati z mnogo težjimi operacijami. Zamenjali so razne kosti, kasneje obisti, dokler se ni pojavilo vprašanje kje zamenjave kompliciranejših organov, kot je na primer srce. Trda kakšno možnost ima v praksi kirurg pri zamenjavi srca, da se mu bo operacija posrečila? Do kakšne meje lahko trdimo, da so kirurgi prešli iz spremenljive in praktično faze?

V prvi vrsti moramo paziti, da bi naš navdušenje ne privedlo predaleč. V času prvih poskusov s psom, ki je imel dve glavi je gledalo, da je šel dr. Demikhov predaleč pri svojih poskusih, saj so ga za nekaj časa odstranili iz preizkuševalnega centra v Moskvi, katerega je tedaj vodil profesor Blokhn, sedanji predsednik sovjetske Akademije znanosti. Bilo je to polet leta 1961. Tudi nekateri njegovi sedanji poskusi, ki so zelo zanimivi iz teoretičnega vidika dokazujejo, da so še preveč komplicirani, da bi jih lahko v bližnji bodočnosti uspešno uporabljali tudi pri zdravljenju človeka.

Ko se je ukvarjal s poskusi na pse in opicah je dr. Demikhov najprej povezal srce živali z drugim srcem, kasneje pa je

skušal odvzeti pravo srce živali. Tovrstne operacije si v sedanjem času je težko predstavljamo, zato je razumljivo, da dr. Demikhov ni hotel operirati malo Anito Jensen, katere srce postaja vedno bolj šibko.

Uresničenja take zamenjave pri človeku pa je še posebej težavna, ker ne nastopajo samo tehnični problemi. Tkivo, ki ga kirurg namerava zamenjati s pravim, človeško telo v največ primerih ne more asimilirati. Zgleda kot bi novo tkivo ne bilo živo in bi bilo umrlo. Zato se kirurgi pri zamenjavi tkiva najraje poslužujejo tkiva najbližjih operanečevih sorodnikov, to se pravi tkiva bratov, sestra, staršev ali v najboljšem primeru dvojčka. Kljub temu pa morajo organizem več časa z začerenjem in hormonskim zdravljenjem pripravljati na novo tkivo.

To težavo bi lahko teoretično premostili z zamenjavo namesto živih plastičnih celic, ki jih je moč pripraviti v najrazličnejših oblikah: kosti, žile, vene. V primeru kompliciranejših organov kot so srce, obisti, bi se delovanje lahko nadomestilo s kompliciranimi napravami kot so umetno srce ali umetne obisti. Te naprave pa seveda delajo izven človekovega organizma.

Vendar pa so tudi možnosti zamenjave s plastičnimi deli zelo omejene. Kljub temu pa so naprave dokazale, da je moč doseči dobre in dolgotrajne uspehe. Zaradi tega je potrebno, da se raziskavanja nadaljujejo v korist vsega človeštva. Napredki pa so na tako delikatnem polju seveda le zelo počasni, toda prav zaradi tega ne smemo podcenjevati velikanega dela pionirjev na tem področju.

PEKARNA SLASČIČARNA

Bratuž

ZELI SRECNO NOVO LETO!

TRST

Ulica dell' Istria, 1

JOSIP KERŠEVANI

D. z O. Z.

IMPORT - EXPORT

GORICA - CORSO ITALIA 76 - TEL. 26-43

IZVOZ NADOMESTNIH DELOV ZA KOLESA, KOLES, RADIOAPARATOV SIVALNIH STROJEV IN DRUGIH PREDMETOV ZA SIROKO POTROSNJO

POZOR! Potujete v Rim? Prenočišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Hotel-Penzion BLED

Via Statilia, 19 - Telefon 777-102 - RIM

Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK

Izrezite in shranite! - Pišite nam za cene in prospekte!

KAKŠNO JE BILO LETO 1962

Ob koncu vsakega leta običajno delamo obračune letnega delovanja, povlečemo iz rezultatov zaključke, ki naj nam odgovorijo na vprašanje, ali je bilo delovanje dobro ali slabo. To pa predstavlja le del letnega obračuna, kajti zaključki nam pripomorejo tudi, da vsaj delno napovemo, kakšno bo delovanje v prihodnjem letu in si lahko pripravimo proračun, na črt za bodočnost.

Nikakor ni lahko odgovoriti z eno besedo na vprašanje, ali je leto 1962 prineslo človeštvu pozitivni doprinos. Kot vedno ne bi mogli reči, da je bilo staro leto popolnoma dobro ali popolnoma slabo. Resnica je nekje na sredini. Kljub temu pa lahko z zaupanjem zatrdimo, da je bilo v svetu občutiti svetel plamen želje po pomirjenju in po prenehanju napetosti, kljub številnim napakam nestrpnih državnikov, ki s svojo dogmatično politiko ogrožajo svetovni mir. V našem kratkem pregledu pa si ne bomo ogledali samo političnih, pač pa na splošno vse najvažnejše dogodke iz preteklega leta.

Najprej opozarjamo na našimi očmi zvrštili pretekli dogodki, če si jih ogledamo po vrstnem zaporedju. Začeli bomo torej s prikazovanjem najzanimivejših slik iz januarja 1962.

Januar

1. januarja je indonezijski predsednik SUKARNO izdal odlok, s katerim je priključil holandsko kolonijo Novo Gvinejo k indonezijskemu ozemlju. V holandski koloniji so se tedaj pričele bitke med Sukarnovimi padalci in rednimi holandskimi četami.

5. januarja so v *rimskem parlamentu* razdelili spisek parlamentarne komisije, ki je proučila škandal okoli gradnje letališča Fiumicino. 17. januarja je bila o omenjeni zadevi živahna razprava, ki se je zaključila dva dni kasneje, ko so komunisti predstavili nezaupnico vladi.

Istega dne je praznovale nemški kancler Adenauer 86-letnico rojstva.

15. januarja je *kongoški parlament* odobrilo predlog, po katerem so aretirali bivšega ministrskega predsednika Antoineta Gizenga, ki so ga obtožili umora osemnajstih misionarjev v Katangi.

18. januarja smo v moskovski *Pravici* lahko brali oster članek proti Molotovu, Kaganoviču in Malenkovu, ki so jih obtožili stalinizma. S tem se je pričela tudi polemika z albanskimi in kitajskimi komunisti, ki so - kot zatrjuje Hruščov - zavrnili temeljne principe marksizma-leninizma.

22. januarja so se sestali predstavniki organizacije *ameriških držav*, ki so va seji v Punta del Este z veliko večino izkjučili iz vseh ameriških organizacij Kubo.

27. januarja se je v Neaplju pričel osmi vsedržavni kongres krščanske demokracije, na katerem so potrdili vladno politiko levega centra.

Februar

2. februarja je italijanski ministrski predsednik podal ostavko. S tem se prične vladna kriza, ki se zaključil teden dni kasneje. Novi vladi zopet predseduje Fanfani, ki se predstavi obema domovoma parlamenta 2. marca. 11. marca pa parlament izglasuje zaupnico vladi. Vladno koalicijo sestavljajo demokristijani, socialdemokrati in republikanci, medtem ko Nemčjevi socialisti podpirajo vladno od zunaj.

10. februarja se je na mostu, ki loči oba sektorja v Berlinu izvršila zamenjava. Sovjetska in ameriška vlada sta se namreč sporazumeli, da zamenjata pilota ameriš-

Kratek pregled dogodkov preteklega leta

kega letala »U-2« Powersa, ki so ga Sovjeti obsodili na 30 let zapora s slovitim Sovjetskim vojunom Rudolfom Abelom, ki so ga ameriške oblasti obsodile na 30 let zapora.

20. februarja je srečno pristal kozmonavt John Glenn, ki je v vesoljski kabini »Priateljstvo 7« trikrat obkrožil zemljo. Vožnja je skupno trajala 4 ure in 56 minut.

Marec

5. marca je Hruščov na zasedanju Centralnega komiteja partije priznal, da so propadli kmetijski načrti. Sovjetski vođa je pripisal krivdo za neuspehe pokojnemu Stalinu, ki naj bi pospeševal razvoj samo ene vrste žitaric, ki potrebujejo le majhno količino gnojila in ki istočasno relativno malo obrodijo.

11. marca so pripeljali v Italijo trupla trinajstih italijanskih pilotov, ki so jih na barbarski način umorili v Kinduju.

18. marca je po francoski televiziji general De Gaulle oznanil, da je prišlo do premirja v Alžiru. S tem se je zaključila vojna ki je trajala sedem let. Istočasno so Francozi izpustili na svobodo številne alžirske pripornike. Toda že nekaj dni po premirju je teroristična organizacija OAS pričela z ofenzivo terorja po Alžiriji in Franciji.

29. marca smo bili priča državnemu udaru v Argentini. Pri političnih volitvah, ki so se vršile devet dni prej so peronisti s pomočjo komunistov in filokastristov dosegli nepričakovani uspeh. Pod pritiskom vojaštva je Frondizi razveljavil volitve, vendar pa je kljuboval ultimatum, ki so ga postavili predstavniki oboroženih sil. Zaradi tega so Frondizija aretirali in ga odpeljali na otok Martin Garcia. Predsedstvo prevzame predsednik senata José Maria Guido, ki pa 20. maja razpustil oba domova parlamenta in skliče volitve za oktober 1963.

April

7. aprila jugoslovske oblasti aretirajo Milovana Djilas, zaradi knjige »Pogovori s Stalinom«, ki je izšla v Združenih državah. 14. maja je Djilas obsojen na 5 let zapora.

8. aprila odgovarjajo Francozi na referendum, ki ga je razpisal De Gaulle v zvezi z evinskimi sporazumi. Državljeni podelijo generalu posebno oblast za vzpostavitve miru v Alžiru. Nad 90% volivcev odgovori pozitivno na De Gaullov referendum.

11. aprila smo pričali francoski vladni krizi. Ministrski predsednik Debré poda ostavko. De Gaulle ga zamenja z Georgesom Pompidoujem. Dva dni kasneje obdosi posebno sodišče generala Juhouda enega izmed voditeljev OAS na smrt. Decembra mu kazni spremenijo v dosmrtno ječo.

20. aprila se francoski policiji posreči aretirati glavnega predstavnika OAS generala Salana, ki ga prav tako obsodijo na dosmrtno ječo.

Maj

4. maja napove general Franco izredno stanje, da bi zatrl stavkovno gibanje rudarjev, ki traja že dvanajst dni. Stavka nad 40 tisoč rudarjev, katerim se pridružijo prebivalci iz vse Spanije. V korist stavkajočih se izrečejo tudi najvišji predstavniki katoliške cerkve.

6. maja izvolijo v *rimskem parlamentu* novega državnega poglavarja, ker je Gronchijev mandat potekel. Krščanska demokracija je izbrala za svojega kandidata Antonia Segnija, socialdemokrati in levčarska opozicija pa glasuje za Saragata. Segni je izvoljen s 443 glasovi, medtem ko bi jih potreboval le 428.

24. maja se vrne na zemljo ameriški astronaut Scott Carpenter, ki je trikrat obkrožil zemljo. Njegov let so Američani lahko gledali tudi po televiziji. Dramati-

ni Carpenterjev pristane bo ostal mnogim v spominu, saj so ga letala in ladje nekaj ur iskale brez uspeha. Izkazalo se je, da v kabini niso delovale avtomatične naprave za zmanjšanje hitrosti in si je pilot moral sam pomagati. S tem pa je seveda zamudil nekaj sekund, zaradi česa je pristal skoraj 400 kilometrov od preračunane točke.

30. maja prične svetovno nogometno prvenstvo. Ponovni zmagovalci so Brazilci, medtem ko drugo mesto nepričakovano zasedejo Čehi, na tretjem mestu so Cilci, na četrtem pa Jugoslovani.

31. maja izraelski krvnik obesi Adolfa Eichmana, nacističnega vojnega zločinca, ki je kriv smrti več milijonov Židov.

Junij

je bil morda najmanj razgiban mesec v letu.

30. junija svečano razglasijo neodvisnost kraljevine Burundi in republike Ruande, ki so bile do tedaj pod belgijsko upravo

Julij

1. julija volijo Alžirci o referendumu za neodvisnost. Naslednjega dne slovesno vkoraka v Alžir Ben Khedda, kjer ga množica navdušeno sprejme. Za neodvisnost je glasovalo nad 5 milijonov upravičencev, proti pa samo nekaj nad 16.000.

20. julija se general Norstad vrhovi poveljnik atlantske obrambne zveze odpove odgovornemu mestu, zamenjal ga bo general Lemnitzer.

23. julija lahko po televiziji vidimo prve direktne prenose iz Amerike, s pomočjo »Telstar«, ki so ga izrekli Američani.

Avgust

11. in 12. avgusta izstrelijo Sovjeti dve vesoljski kabini, ki ju vodita astronauta Nikolajev in Popovič. Prva ladja obkroži zemljo 64-krat v času 95 ur in 25 minut, druga pa 48-krat v času 71 ur.

Osvetljena meja med Nemčijama

1300 kilometrov božičnih drevesc, ki naj vsaj od daleč osrečijo milijone pod komunistično diktaturo - 20.000 darilnih zavojev za Vzhodne Nemce.

Bakle, električne svetilke, žarnice in sveče gorijo v bližini žičnih ograj, ki ločijo na 1300 kilometrov dolgi meji Zapadno od Vzhodne Nemčije od Bavarske do Balskega morja. Zapadni Nemci so pozitivno odgovorili na povabilo organizacije za »Neločljivost Nemčije«, ki je že pred časom izdala plakate v več milijonski nakladi z besedilom: »Postavimo luči na zid in žično pregrajo!»

Venci luči in raznih drugih svetilk so zagoreli na božični večer skupaj z milijoni sveč, ki krasijo okna v vseh mestih bonnske republike.

Prav gotovo pa je to tudi politična akcija, čeprav oblečena v božično oblečilo, kar postavlja božično atmosfero v žalostnejši videz. Tudi letošnji božič karakterizira »Ulbrichtova meja«, ki ne dovoljuje družinam na eni in drugi strani meje, da bi se na praznik učlovečenja združili in skupno preživeli božično noč. Prijatelji in sorodniki, ki se niso videli že več let tudi letos ne upajo več, da bi se videli

vsaj za nekaj ur. V Berlinu so propadli vsi poskusi zapadne uprave, da bi prepričali vzhodne oblasti o množičnem izdajanju propustnic.

Židk, ki že v navadnih dneh predstavlja nečloveško zapreko je postal v božičnem vzdušju simbol preprečevanja evanģelskega poslanstva. Zapadni Nemci so v zadnjih dneh odposlali nad 20.000 darilnih paketov, katere je komunistična policija skrbno radiografirala predno so prispeli naslovljenecem. Razglednica, pisem in voščilnih telegramov pa je bilo odposlanih nad dva milijona.

Toda »zide« in 1300 kilometrov dolga žična meja pa predstavlja tudi mejo blagostanja. Zapadna Nemčija je dokazala prav v teh dneh se enkrat, da je dežela, v kateri prebivalci niso štedili za praznike. Iz prvih podatkov je razvidno, da so Nemci porabili za darila in ostale božične nakupe nad 15 milijard mark, kar predstavlja 220 milijard lir. To se pravi 8% več kot lansko leto.

Videz blagostanja smo dejali pa je zavzel posebni značaj. Največ so porabili srednji sloji, za njimi pa najbogatejši. Kožuhov, dragocenih ogrlic, briliantov, dragotin, perzijskih preprog so prodali letos mnogo manj, povpraševanje je bilo zelo nizko. Velike zasluzke pa so pristeli k svojim proračunom prodajalci radio aparatov, televizijskih sprejemnikov in oblačil. Draguljev in kožuhov so prodali lansko leto mnogo več kot letos.

Zapadni Nemci pa niso seveda štedili pri nakupovanju igračk. Na tem področju je prodaja izkazala 20 odstotkov porasta v primeri z lanskim letom. V trgovinah z igračkami smo že pred tedni lahko zapazili oglasne napise, ki so pravili: »Vse razprodano«. Zaposleni kupovalci so se moralno zadovoljiti z manj vrednim materialom.

Takšno je bilo božično stanje v Zapadni Nemčiji, medtem ko seveda, kaj takega ni bilo zapaziti na komunističnem sektorju.

17. avgusta se milanski policiji posreči, da zasači in aretirajo Jacquesa Soustella enega glavnih vodij organizacije OAS

19. avgusta izključi madžarska komunistična partija iz svoje srede Račosiya in Gereoja, ki ju obdolžijo, da sta kriva slabega stanja v državi leta 1956, ko je izbruhnila revolucija.

21. avgusta zabeležijo v okolici Neaplja hud potres. Nad deset tisoč prebivalcev je brez strehe.

September

1. septembra. Ves svet žaluje skupno s prebivalci Ivana, ki jih je zadel huda nesreča. Silovit potres, ki ga ni pomnilo je zahteval nad 20.000 človeških žrtev.

13. septembra napovedo indijske oblasti, da Kitajci vdirajo na indijsko ozemlje.

20. septembra se v Alžiriji zaključuje volitve za ustavodajno skupščino. Za časnega predsednika je izvoljen Ferhat Abbas, ki zaupa vodstvo vlade Ben Belli.

Oktober

1. oktobra. Crnski študent James Meredith se vpiše na univerzo v Oxfordu v Ameriki, kar povzroči val rasne nestrpnosti med prebivalci. Odločen Kennedyjev poseg prepreči prelivanje krvi.

2. oktobra se vrne v svoje stanovanje španski podkonzul v Milanu, katerega je skupina študentov ugrabila, da bi preprečila smrtno obsodbo nekoga dijaka v Spaniji.

11. oktobra je slovesna otvoritev drugega vatikanskega koncila.

21. oktobra napove Kennedy po ameriški televiziji pomorsko blokada okoli Kube. Ameriški predsednik zahteva, da Sovjeti poderejo raketa oporišča, ki so jih zgradili na otoku.

27. oktobra izgubi pri letalski nesreči življenje inž. Enrico Mattei predsednik ENI-ja.

27. oktobra pa v Nemčiji aretirajo lastnika tednika »Der Spiegel«, ki naj bi izdal vojaške tajnosti. Prvi korak za začetek vladne krize je s tem storjen.

November

5. novembra izključi iz bolgarske komunistične partije ministrskega predsednika Antona Yugova in nekatere druge člane osrednjega partijskega odbora.

22. novembra je svečana otvoritev vsedržavnega kongresa socialdemokratske stranke. Tajnik Saragat je potrjen na odgovorno mesto.

December

Decembrski dogodki so nam še tako sveže pred očmi, da se pri njih ne bomo dalj časa ustavljali. Omenili bomo le najvažnejše.

2. decembra se papeževu zdravlje izboljša. Istega dne pa se prične deseti kongres italijanske komunistične partije. Kitajski odposlanec Chao I-Ming kritizira delovanje italijanskih tovarišev. Ostra polemika z Nennijskimi socialisti.

15. decembra je umrl filmski igralec Charles Laughton.

Kubansko krizo so pozitivno rešili, na isti način pa se je tudi končal razgovor med Macmillanom in Kennedyjem.

Zaključek, ki ga iz dogodkov preteklega leta lahko povlečemo je, da se opaziti dobro voljo državnikov, da bi se ohranil mir na svetu. Kolonializma praktično ni več, Sovjetska zveza se je otrsela nekaterih ekstremističnih gledanj. Temelji so postavljeni, da bo moč v letu 1963 priti do sporazumov, v katere upa celotno človeštvo.

POD ČRTO

Petletnica smrti Vladimirja Levstika

Pred petimi leti je na sv. večer v Celju nenadoma za vedno zatisnil svoje oči slovenski pisatelj in najodličnejši prevajalec tujega slovstva, Vladimir Levstik.

Rodil se je 19. januarja 1886 v Smehtu nad Mozirjem. Leta 1915 so ga avstrijske oblasti z mnogimi drugimi slovenskimi razumniki internirale zaradi izpovedovanja jugoslovske zamisli. Med njegovimi deli naj omenimo zbirko novel »Obsojenci«, »Gadje gnezdo«, satirični roman »Višnjeva repatica«, roman »Zapiski Tine Gramontove«, »Pravica kladiva«, »Dejanje in vrsto mladinskih povesti. Iz »Gadjeva gnezda« smo izbrali odlo-

Kastelka in Gospod

Tujec vzdigne in razprostre dlani; dve znamenji še žarita na njih kakor rdeče vino na soncu. Noge pokaže, svoje trdne noge v opankah; med jermenji mu sijeta rani, kakor bi bili speti z dvema rubinom. Nazadnje odgrne plašč in srajco: na golih prsih mu zeva ko tulipan, blešči se jutranja zarja. Vsa soba, glej je svetla od rešnjih pečatov in polna dišave po sladkih gavtrožah in zelenem rožmarinu. »Položi prste vanje, kakor Tomaž nejevernik!« veli neznanj mož.

Toda Kastelka veruje! Z grozo in radostjo, strahom in upanjem zdркne s klopi in mu objame kolena:

»Nisem vredna, o Gospod, od tebe pod moji stroho; je besedo reci, in zdrava bo moja duša! Kaj dalj ko petindvajset let nisem šla k maši, niti ne k spondeji, niti ne k obhajilu; tvojeja služabnika nisem poslušala, zapovedi tvojih ne spopolnjevala.«

»Tiho bodi, mati, reče Gospod, in vsa-

ni. Moj služabnik je dober človek in vse, ali - no, kaj bi delal zdreho! Jaz, Kastelka, ne pomnim, kolikokrat si bila v cerkvi; vsi žalostni in potri so me vredni, in ti si prva med njimi. Ali nisi bila zmeraj pri meni? Kaj nisem bil vedno s teboj? O, ljuba, ti v svojih skrbih nisi čutila, kadar sem počival v tvojemu srcu... Vse imam zapisano: tisto zastran Polone - in kar si zdajala za male otroke -«

»Tudi tisto, Gospod? Se Kastelka razveseli. »Mar si z nami?«

»Z vsemi, ki so zatirani. Kaj ne veš, da so me razpeli na križ, ker sem govoril zoper krivične oblastnike... Prišel sem, da te skušam, Kastelka; še s ceste sem skozi steno videl, kako si mazala vrv. Da nisem stopil hitreje, bi zdalje visela... Torej sin ti umira, gospa?«

»Moj zadnji, »pokima stara turobno. »Najmlajši gad; tisti, ki je bil najbolj strupen.«

»In ti hočeš umreti, da bi ostal živ?« jo bara Jezus.

»Hočem, ker ni drugače.«

»Zveličanje tvoje duše zavržeš, da gad ostane?«

»Zveličanje svoje duše zavržem. Pahnj me, Gospod, na dno pekla, na vekomaj me prekolni, le njega ozdravi, ki mojih grehov ni kriv! Dovolj je umrlo pravičnih, Gospod; zdaj je čas, da pošleš smrt nad razbojnike.«

»Jaz ne pošiljam smrti,« de on resnobno. »Tak dušo zavržeš, Kastelka? Od mene se obrneš, dobro premisli!«

»Sina rešim, to mislim. Ne le, da se obrnem od tebe Gospod, še borila se bom s teboj!« plane gospa in stegne roke. »Ti rečeš besedo, in moj sin bo živ; ne spustim te, dokler ga ne ozdraviš!«

In seže, da bi zgrabila Jezusa, bori se z njim ter mu zastavlja pot; a kolikokrat

ga prime se Gospod spremeni v rožni grm z dolgimi, ostrimi trni. Kastelka grabi, trni jo zbadajo v roke in prsi; drži ga, trni se zadirajo globoko v meso; vsa je pokrita z ranami, pa ne odneha, in kri, ki curlja iz njenih ran, se iskri kakor srage njegovih.

»Ne spustim te, Gospod! Kje si bil, ko sta izdihnila Joža in Tone?«

»Odnehaj, Kastelka, saj ti ne uidem.«

»Kje si bil, Gospod?«

»Zravem sem bil.«

»In si dovolil... O Dobrota, o Jezus! Slep gnev jo popade.« In pravijo, da si poln ljubezni...«

»Roke mi daj, Kastelka.« Gospod se dotakne vdovinih ran, in tisti mah so zacejali. »Nič se ne jezi name; sedi. Vidiš, ljuba, vsak ima pravo voljo. Kdor leze tja, kjer svinec leti, je sam kriv svoje smrti, s tistimi vred, ki so ga poslali; kadar se človek vda za zlemu, nimam moči do njega.«

»Potem tudi zdaj ne moreš pomagati?«

»Morem,« se smehlja gospod Jezus. »Nič ni lažje od tega.«

»Moreš, Gospod?« završne mati.

»Samo vere je treba, Kastelka. Položi vero v moje roke.«

»Verujem! Verujem! Verujem!« ponavlja gospa goreče.

»V veri je odrešenje... Cuj me torej in vedi: tvoja ljubezen je predrzno zaupala vase. Naj bo še tolikšna, letedeča svinca ne ustavi; niti Bog ga ne more, zakaj tudi v smrtonosnem zrnu je on sam. In prevzeta je bila tvoja ljubezen, jezna, polna grenkobe, eno si ljubila, drugo sovražila. Dobra ljubezen ne meče sence, Kastelka; svoje varuje, mrzi nikogar ne. V tvoji je bilo obilo suhega zlata, pa tudi mnogo nesnage, zato se je kladila v uri nesreče in zdvomila nad seboj. Vse tvoje črne misli, o mati, so zrasle v grenkobi srca... Zanko pa si zaman vezala: snemi jo in jo vrzi v peč, kajti resnično ti povem, če nisi nikomur napotil.«

»O, bodi zahvaljen za to besedo, Gospod!« ihti Kastelka in mu poljublja noge

»Zdaj je ozdravljena moja duša.«

»Ni zdrava, dokler kali seme zla,« prigovarja on z mehkim glasom. »Odpovej se sovražstvu, taka je moja cena.«

»Premisli, Gospod, kaj so počeli z menoj!«

»Vse vem; ali kdor ne želi obupavati, ne sme sovražiti.«

»Ni mi do lastne sreče! Vrzi mene v pekel, le gada mi reši.«

»Potrpi, vse pride na vrsto. Opusti sovražnikom, kakor sem jaz odpustil svojim. Glej, Petschnig je umrl ob mojem srcu, jaz sam sem mu zatisnil oči.«

»Gospod!« se zgrozi Kastelka. »Torej z njim držiš?«

»Vidiš, tega ne razumeš. Vsi pravični so moji, kdor koli stoji zoper krivico, mi služi kakor ti, Kastelka. Ali tudi skesani grešnik je moj in deležen moje ljubezni; Judež tvojega sinu se je v svoji smrti uri spreobrnil. Usta niso mogla več govoriti, srce pa se je kesalo in klicalo k meni: prišel sem ter mu odpustil, kakor nekdaj Iškarjotu.«

Ali žena se je splašala.

»Nemara si zoper našo pravico, Gospod? Potem ne glej name, ne glej na sina; potem ostanem in zdržim sama do poslednjega diha, čeprav zoper tebe. V nepravdo hišo si stopil, Gospod, če nisi za našo pravico!«

Oči se ji bliskajo, toda Jezus jo gleda smehljaje.

»Stara pravda je pravda zatiranih, in jaz sem jo prvi podpisal ter bom do zadnjega z njo; stara pravda je dobra pravda, zato ne sovraži v njenem imenu. Boj se, vendar ne kolni; mrzi krivico, ki jo delajo - duše so moja last.«

»Tak temu si odpustil!« ponavlja gospa in skoraj nič več ne upa.

»Tudi ti odpustiš,« veli Gospod, in koma je izrekel besedo, že vdova čuti, da gasne črni plamen v njenem srcu. »Glej, kaj ti prinašam, in ti se braniš?«

»Sovražstvo me peče, Gospod, in tvoje besede so sladka rosa. Torej mi dovoliš stati za našo stvar? Pa z nami, praviš, da si?«

»Za pravico stati se ne boj; jaz sam sem

z vami, do konca. Odpusti jim zdaj, saj ne vedo kaj delajo.«

Kastelka je že odpustila; gora ji je padla s srca in lahko se ji dela pri duši kakor pred davnimi, davnimi leti. On pa jo nežno pritegne k sebi in položi njeno sivo glavo ob svoje prsi.

»Blagoslovljena bodi,« šepete nad njo. »Vsa moja si zdaj, Kastelka; nočoj sem prišel, da ozdravim tvojo dušo in ji pokažem pot. Ne boj se ljubiti, ne ljudi ne zemlje. Tudi v tej sem jaz, kakor povsod. Zelo jo ljubiš, res, in marsikdaj si prikrajšala žive, da si nji bolj služila; vendar koliko ljudi si nastila z njo! In skrivaj si vendar ljubila svoj mali grunt zaradi velikega, pešično zemlje zaradi mnogih duš: vse to je zapisano v tvojem srcu... Ti pa uboga mati, si mislila, da je tvoja ljubezen prekleta, in si jo ves čas davila, tajila? Da, jokaj, uboga Kastelka! Ne veš, da je ljubezni zmeraj premalo na svetu? Davila si jo, tajila pred njimi in pred seboj, in bolj ko si jo morila, lepša je bila. Ali je moč ljubiti svetleje od tebe, ki hočeš rada v smrt in pogubljenje? Zanj si pletla zanko, in vendar ne moreš ubiti sebe: ljubezen bi te preživela, kakor sem jaz preživel telo razpetega Nazarencu... Ne boj se, Kastelka, tvoja velika ljubezen ga je rešila.«

»Mojeja sina! Moje ubogo, zmučeno dete!« zakriči gospa. »O Gospod, kar stoji svet, nisi storil neizmernejše dobrote; še ti, ki poznaš vse skrivnosti, ne veš, kaj si vzel od mene!«

Jezus se mlo smehlja, kakor bi bil srečnejši od matere same.

»Pojdi k svojemu gadu, Kastelka. Tvoj gad ne bo umrl, ne boj se.«

Ali gospa mu leži pri nogah, jih umiva s solzami, jih briše s sivimi lasmi. Njegove sladke roke pa jo vzdignejo in glas njegov ji veli:

»Ne kleči, mati; pogledaj!«

Kastelka gleda, kamor ji kaže in vidi Janeza v postelji; bled je in reven, a mirno spi. Rahel smehljaj mu blodi po ustnicah in odseva na Zinkinemu licu, prva bleđa zarja upanja in sreče...

BCTKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. 38045 - 38101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Kersevani Boris

IMPORT - EXPORT

Telegrami: KERBOR - TRST

TRST - STRADA DEL FRIULI ŠT. 102 - TELEFON 23-802

DAMSKI IN BRIVSKI SALON

Devetak Stanko

ZELI SREČNO NOVO LETO!

Telefon 20-123

NABREŽINA

TRGOVINA Z JESTVINAMI

KAREL MALALAN

ZELI SREČNO NOVO LETO!

TRST

Ulica Udine, 3

SEMENA IN KMETIJSKE POTREBSČINE

Furlani EdvardEskluzivni zastopnik za TRST,
GORICO in SLOV. BENEČIJO
svetovno znanih strojev za ob-
delovanje zemlje in kosilnice
«AGRIA»TRST
Ulica Milano 18

Srečno novo leto želi

Podobnik Karlo

DROGERIJA

OPČINE (TRST)

Proseška ulica 22

MANIFAKTURA IN KRAMARIJA

ČEPAR PETER PAVEL

ZELI SREČNO NOVO LETO!

TRST
Ulica Udine št. 39EMAJLIRANI STEDILNIKI IN PEČI
NAJMODERNEJSIH OBLIK NA VSA
GORIVAPOPOLNA OPREMA ZA KUHINJE, RE-
STAVRACIJE, IZ EMAJLA NERJAVE-
CEGA (INOX) JEKLA ITD.ELEKTRICNI LIKALNIKI, SESALCI ZA
PRAH, PRALNI STROJI, GRELCI ZA
VODO, HLADILNIKIDEKORATIVNI PREDMETI UMETNE
OBRTI, OD KERAMIKE DO BRUSENE-
GA KRISTALALESTENCI, TER VSEH VRST ELEKTRIC-
NIH LUCI, KLASICNE IN MODERNE
OBLIKE**Kerrie**TRST
PIAZZA S. GIOVANNI, 1
TEL. 35-019TRGOVINA Z ELEKTRIČNIMI GOSPODINJSKIMI
STROJI - RADIJSKIMI IN TELEVIZIJSKIMI APARATI**BALBI**TRST Ulica S. Marco 12, telef. 55-228
Ulica S. Marco 29, telef. 42-454

Fotografski in kinematografski aparati - nadomestni deli

fototecnica

TRST - TRG GOLDONI 7 - TELEFON 23-352

želi srečno novo leto 1963

PEKARNA - SLAŠČIČARNA
IN TRGOVINA JESTVIN**ZORA ČOK**

ZELI SREČNO NOVO LETO!

OPČINE

NARODNA ULICA

RESTAVRACIJA

FURLAN

ZELI SREČNO NOVO LETO!

REPENTABOR

SLOVENSKO
GLEDALIŠČE
V TRSTUželi srečno
novo leto
vsem cenjenim
obiskovalcem
predstav**TRŽAŠKA KNJIGARNA**

ZELI CENJENIM ODJEMALCEM SREČNO NOVO LETO

TRST

UL. SV. FRANCISKA, 20

*Vsem staršem, gojencem ter
podpornikom želi mnogo uspeha
v letu 1963*GLASBENA MATICA
V TRSTU

LESNA TRGOVINA

"CALEA" S. n. c.

ZELI SREČNO NOVO LETO!

Telefon 90441

TRST - Viale D'Annunzio, 24

GOSTILNA

OstrouškaZELI SREČNO NOVO LETO!
ter se priporoča

TRST - Ul. S. Nicolò, 1 - Tel. 37-918

STANISLAV LOVREČIČ

Jestvine - Drogeria - Drva - Premog

želi svojim cenjenim odjemalcem,
prijateljem in znancem srečno in
uspeha polno novo leto!

DOMIO, 38

Telefon 99-331

CVETLIČARNA

„Savina“

ZELI SREČNO NOVO LETO!

Trst - Ul. dell'Istria, 10 - Tel. 55-590

Elija ČukRADIO APARATI
SIVALNI STROJI - KOLESKA

ZELI SREČNO NOVO LETO!

TRG CAVOUR, 9

GORICA

STROJNO MIZARSTVO

**MILIVOJ
PERTOT**

ZELI SREČNO NOVO LETO!

BARKOVLJE BOVETO 12

NOVA TRGOVINA

DORČE TEČON

ŽELEZNINA DROGERIJA

ZELI SREČNO NOVO LETO!

SESLJAN

URARNA IN ZLATARNA

*Josip
Visintin*

ZELI SREČNO NOVO LETO!

UL. MONACHE, 5 GORICA

Odgovorni urednik:
SASA RUDOLF
Tiskarna Adria, d.d. v TrstuUredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posebna številka L 30.-
Naročnina:
mesečno L 50.- — letno L 600.-
Za inozemstvo:
mesečno L 90.- — letno L 1000.-
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7238